

Εἰς τοῦ Μάρκου τοὺς παιδρὸς
 κ' εὐώδεις παραδείσους

ναρκίσους, γιατί το εἶχαμε πιά μάθει ἀπὸ τὴ Βοτανική πὼς εἰ νάρκισσοι δὲ λουλουδίζουσι τὸ Μάη.
 Ὅσο ἔμωσ κι ἂ δὲ μ' ἐνθουσίαζε ἡ ποίησή του, ὁ ἄνθρωπος μὲ καταμάγευε καὶ δὲ χέρταινα νὰ πηγαίνω νὰ τὸν κρυφκαμαρώνω, συνηθέστατα στὸ κεντρικὸ τότε καφενεῖο Γιαννοπούλου, ἔπου σήμερα τὸ βιβλιοπωλεῖο Ἐλευθερουδάκη, νὰ κάθεται στὸ τραπέζι, στὴ γωνιά Σταδίου καὶ Συντάγματος, μόνος του ἢ μὲ συντροφιά καὶ νὰ ρουφαίει μακαρίως τὸν ἔρατεινό του — ἔπως ποιητικώτατα ἀποκαλεῖσε τὸν καφέ.

Σὰν τονὲ γνώρισα ἀπὸ κοντά, εἶχα τυπώσει τὸ πρῶτο βιβλίο μου «Πρῶτοι στίχοι», ἔπευ σὲ κάμιο τραγοῦδι μου μιλοῦσα μὲ νεανική ἀνευλάβεια γιὰ τὴν ποίησή του, κ' ἔτσι τὸν πλησίασα μὲ τ' αὐτιά κατεδασμένα. Ἐίτανε μὲ τὸ φίλο μου δικηγόρο Γιάννη Μανωλάτο, ταχτικὴ παρέα του τότε, καὶ σὲ μὲ σύστησε ὁ Γιάννης, δὲν ἔδειξε πὼς μοῦ κρατάει καμιά κάκια, ἂν καὶ, καθὼς μοῦ εἶπε, μὲ εἶχε ἀκουστά, τ' ἔξαιρε τ' ὄνομά μου.

Ἐίτανε βράδι καλοκαιριάτικο κι ἀνταμωθήκαμε στὸ Σύνταγμα.

— Πᾶμε στοῦ Ὀρφανίδη ; πρότεινε ὁ Παράσχος.

Καὶ τραθήξαμε ἀπὸ τὴν ἑδὲ Φιλελλήνων γιὰ τὸν Κῆπο Ὀρφανίδη, ἔπου σήμερα ἡ μπασιά τοῦ Ζάππειου.

Ἐκεῖ, σιμὰ στη Ρούσσιχη ἐκκλησία, κοντοσταθήκαμε.

— Γιὰ σταθῆτε! εἶπε ἀφελέστατα ὁ Παράσχος. Ἐχομε τάπαιτούμενα γιὰ τοὺς Ἐρατεινοὺς ; Ἐγὼ δυὸ δεκάρες ἔχω μοναχά.

— Ἐχω καὶ γὼ ἄλλες τρεῖς δεκάρες ! εἶπε ὁ Μανωλάτος.

— Καὶ γὼ ἄλλες δυὸ ! πρόστεσα ἐγὼ.

— ὦωωω ! τότε ὑπεραρκοῦνε ! συμπέρανε ὁ Παράσχος καὶ βλάμε πλόρη γιὰ τοῦ Ὀρφανίδη, ἔπου ἀράξαμε τρισευτυχισμένοι καὶ τρισμακάριοι.

Ἄλλο ἓνα βράδι τὸν ξαναντάμωσα στὸ Σύνταγμα, πάλι μὲ τὸ Μανωλάτο. Ἐκεῖνος στὴ μέση μὲ πανοῦψηλη καπελαδούρα του, καὶ μεῖς στὰ πλάγια του, ὑπερῶψηλοι κ' εἰ δυὸ μας. Κόβαμε ὦρα βόλτες πάνω κάτω, ἴσως γιὰ τὸ μᾶς λείπανε τάπαιτούμενα γιὰ τοὺς Ἐρατεινοὺς. Περπατούσαμε δίχως νὰ μιλοῦμε. Νά σου σὲ λίγο μᾶς κολλάει κι ὁ Μάρκος ὁ Σιγάλας, λαλίστατος. Ὅλο καὶ στὸν Παράσχα μιλοῦσε πὸς θᾶχε, φαίνεται, ἀκεφιά καὶ πὸς τάπαντοῦσε μὲ μονόλεξα. Ἐαφνικά, μᾶς σταματάει στὴ μέση τῆς πλατείας, τοῦ ρήχνει μιὰ ἀγριοματιά καὶ τοῦ πετάει κατακέφαλα τὸ αὐτοσχέδιο τοῦτο ἐπιγράμμα :

Καὶ τοῦτο τὸ ἀμφίβιο
 —Σιγάλας ὁ Θηραῖος—
 ἀκόμα εἶναι φοιτητής...
 Ἔχει καιρὸν ὁ νέος !

Γελάσαμε. Μπορεῖ νὰ γέλασε κι ὁ Σιγάλας. Δὲ θυμάμαι.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

EDMOND BLANGUEMON

LIED

Στὸ μίρκρος, τόσο, τοῦ νεροῦ, ἄβρα ἡ ψυχή μου
 [τραγουδεῖ

Κ' εἶν' τόσο ἀχνὴ ἡ σκιά της,
 Ποῦ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ πεῖ φονοῦλα, ἂν εἶναι,
 [ποῦ θρηνεῖ

Γιὰ μὲς στὰ ρόδα ὁ μπάτης.

Μὲς στὴ νυχτιά τὴ φωτεινὴ κλαίει ἡ ψυχή μου σιω·
 Καὶ τέτοιο δάκρυο χύνει, [πηλά
 Ποῦ ἔνα παιγνίδισμα νερῶν μὲς στὴν ἐσπέρα πλιὸ
 Γιὰ τὴ δική μου ὀδύνη. [μηνᾶ

Κι ἀπὸ μιὰ τόσο δολερὴ κι ἄσπρη ἀνία μου ἡ ψυχή
 Στερνὰ εἶναι μοραμένη,
 Ποῦ πλιότερο ἔνα διάφανο κρινάκι, λές, πὸς; ξεψυχεῖ
 Γιὰ μιὰ ψυχή πεθαίνει..

ΙΩΑΝ. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΤΟΥ ΜΟΛΙΕΡΟΥ

Εἶναι καταφρονητὴς ὁ Μολιέρος ὡς καταλύτης τῶν ἀριστοτελικῶν κανόνων, ἔλεγαν οἱ ἐχθροὶ του. Βάσιμη, ὀπωσθήποτε, ἡ κατηγορία. Ἀνώδυνη ἔμωσ. Πράγματι, σὲ ἀρκετὰ του ἔργα, ἡ πλοκή δὲν εἶναι ἀψευδάδιαστη. Οὔτε ἡ δρᾶση πολὺ ἐντατική. Οὔτε ἡ λύση, αὐστηρότατα, ξηρότατα, λογική. Πάνω ἔμωσ ἀπὸ τὰ δευτερεύοντα αὐτὰ στοιχεῖα, ὑψώνεται κάποιος ἄλλος κανόνας, ὁ «κανὼν τῶν κανόνων» ἡ σταθερὴ βάση κάθε ἀληθινοῦ θεατρικοῦ ἔργου : οἱ χαραχτήρες.

Ὅταν παρουσιάζεται στὴ σκηνὴ ὁ Ταρτούφος, ὁ θεατὴς δὲ νοιώθει τὴν ἀνάγκη νὰ ἐξετάσῃ ἂν, ὡς τὴ στιγμὴ ἐκεῖνη, ἡ πλοκή καὶ ἡ δρᾶση εἶτανε χαλαρὲς ἢ ἔχι.

Ὅποις κι ἔν εἶτανε, ἐσχημάτισαν τόσον ἀνετα καὶ τόσο δυνατὰ τὴν κατάλληλη ψυχικὴν ἀτμόσφαιρα πὸς θὰ δεχτῆ ὁ θεατὴς τὸν Ταρτούφο, πὸς θὰ τὸν παρακολουθήσῃ, θὰ τὸν νοιώσῃ, ὥστε τὰ ἐπεισόδια πὸς θὰκολουθήσουν, στίς κατοπινὲς σκη-

νές και πράξεις, θά είναι απλά κομμάτια της ταρτουφικής προσωπογραφίας. Οι έχθροι του Μολιέρου δέν μπορούσαν ή δέν ήθελαν νά καταλάβουν πόσον αποκλειστικά, πόσον απόλυτα τόν απκαχολούσαν ή ανάδειξη τών χαρακτήρων και πόσο φυσικό εΐτανε, άπορροφημένος από τήν όρμη τής δημιουργίας τούτων, νά παραμελεί κάποτε τή σχολαστική εφαρμογή τών περίφημων άριστοτελικών κανόνων.

Έπλήρωσεν, ώστόσο, τήν αδυναμία του αυτή — άς τήν πούμε έτσι — με τόν βαρήν χαρακτηρισμό πού μερικοί άσχηροι κριτικοί δώσανε στά έργα του, όνομάζοντάς τα φάρτες. Μήπως όμως κι ό Άριστοφάνης δέν έγραψε φάρτες; Μιά μεγάλη φάρσα, πλαισιωμένη από λυγμούς. Μακάριος ό Μολιέρου πού άνέσυρε από τούς λυγμούς τής ζωής τόν πλατύ, τόν μεγάλο γέλιο. Τό γέλιο πού έξανεμίζει τήν «πίκρια τής ζωής».

X. ΜΟΙΝΟΣ

ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟΥ Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΔΟΥ

21

Schöneberg, 22. 11. 07.

Άγαπητέ Κάρολε!

Έλαβα τόν γράμμα σου με όλα τά έσώκλειστα και σ'έχαριστώ πολύ. Στο μεταξύ ό κ. Tillge, βεβαιωθείς φαίνεται από τόν κ. Gaudfeld ότι είναι καλή ή μετάφρασί, μου έστειλε τά χρήματα και μου ζήτησε συγγνώμη διότι δέν μου τόν είπε από πριν πώς θά επιθεωρούσε και ό τελευταίος τή μετάφραση. Έπί τούλους δέν μ'ένδιαφέρει τόν πράγμα, άς τήν επιθεωρήσουν άλλοι δέκα, έγώ έκαμα ό,τι μπορούσα και θά συμπληρώσω ό,τι λείπει στες διορθώσεις τών τυπογραφικών. Σ'έχαριστώ γιά τήν προσφορά σου νά με σολαβήρης μεταξύ έμου και τού κ. Gaudfeld, αλλά δέν βλέπω τόν λόγο γιατί νά μ'ην τού άπαντήσω ό ίδιος σέ ό,τι μου γράφη. Έτσι λήγει ή ύπόθεσις αυτή. Θέλω νά σου επιστρέψω τά γράμματα;

Δέν σου άπάντησα άμέως διότι έκα τής άδιαθεσίας τού άδελφού μου και τής γυναικός του ή όποία έλευθερώθηκε πού δύο εβδομάδων ήμουν μπλεγμένος και είμαι ακόμα με κάποια δημοσιογραφική εργασία, εκτός αυτού εκύτταξα και μερικές σελίδες τού λεξικού σου γιά τόν όποιον συνηθηκάμε με τόν κ. Mohr νά βλέπω καλλίτερα τά χειρόγραφα. Τού έπηγα τά επιθεωρηθέντα σήμερα και μου είπε ότι θά σου τά στείλη νά τά ξαναδής και σέ. Καθ' ύλοδειξίν του

μεταχειρίσθηκα στή διόρθωσι κόκκινη μελάνη πούς εύκολία σου. Όσα σου έσβυσα, πρέπει νά λείψουν Όσα σου ύποσημείωσα με γραμμή κόκκινη θύλουν χωρίς άλλο διόρθωμα τόν όποιο δέν μπορώ νά κάμω μόνος μου διότι άμφιβάλλω στήν ορθότητα τής αντίληψώς τής έννοίας τών γερμανικών λέξεων ή φράσεων. Άάβε δέ ύπ' όψιν σου ότι δέν έχω και καμιά ειδικότητα στό πράγμα. Σου στέλλω μαζί τις παρατηρήσεις μου, τις όποιες εφρόντισα νά κάμω όσο μπορούσα συντομώτερες γιά νά μη σου άπασχολήσω τόν καιρό σου. Στο μεταξύ προχωρώ στήν εργασία κατά τόν ίδιον τρόπο, άν όμως δέν σου άγέσει αυτός και θέλεις νά γίνη διαφορετικά, είδοποίησέ με γρήγορα γιά νά συμμορφωθώ με τήν έπιθυμία σου.

Ό καιρός είναι τόσο ήλιος ώστε αποκλείει κάθε σκέψη νά έλθω τώρα αυτό με τούς δικούς μου. Η μικρή μου δέν θά έχη καμιά εύχρηστική με τήν κακοκαιρία. Νά έλθω πάλι μόνος μου, θά βιάζομαι πότε νά γυρίσω με τήν ιδέα ότι αυτοί είναι μόνιμοι τούς έδω.

Χαρά στούς Ρωμάνους πού άπόκτησαν μετάφρασι τού Φάουστ. Οι Έλληνες άς άπελπισθούν άν περιμένουν τή χάρι αυτή από μένα. Η δική μου μετάφρασις ήταν καμωμένη μόνον γιά τόν θέατρο από τόν δραματολόγο τού όποιου έσβύσθη πλέον χάρι στόν Βλάχο. Τήν κυριαρχία αυτού και τών δημοφώνων του άς τή χρωσταίμε στό προοδευτικό πνεύμα τού βασιλιά μας. Έπειτα σεις οι ξένοι όταν βρίζετε τόν Ρωμείο και τόν περιφρονείτε, δέν βρίζετε λόγια νά ξεψάσετε τήν προσωπικότητα τού δανού μούσου και νά κλαίτε τήν κακή μοίρα του πού τόν έρριξε νά Κί βερνήση τέτοιο τόπο! Δέν μ'ας άφίνετε και σεις στό χάλι μας!

Όταν ήλθα στή Γερμανία πρώτο μου σκοπό είχα νά μάθω γερμανικά γιά νά ξαναμεταφράσω τόν Φάουστ. Άλλά γιά νά μάθω γερμανικά κανείς πρέπει νά μιλή με γερμανούς και οι γερμανοί είναι άπροσπέλαστοι, γιατί έχη καθέννας τή δουλειά του. Άν ήμουν Geschäftsmann θά εύρισκα βέβαια εύκολα ανθρώπους πού θά είχαν ένδιαφέρον νά με πλησιάζουν, αλλά με ένα ψωριάρη ρωμιό γραφιά πούδς έχη όρεξι νά κάνη κουβέντα!

Γι' ατ' σκέπτομαι κ' έγώ σέ πρώτη χρηματική εύκαιρία νά πάω στό Παρίσι άν δέν γυρίσω στήν Ελλάδα, όπου όπως είναι τά πράγματα δέν έχω τί νά κάνω κατά τόν παρόν.

Στή μητέρα σου παρακαλώ τούς χαιρετισμούς όλων μας.

Σέ φιλώ άδελφικά
Κώστας

22

Βερολίνον 4 Μαΐου 07.

Άγαπητέ Κάρολε!

Πρό ήμερών έδοσα τά χειρόγραφα τού λεξικού